

Et bærekraftig landbruk

Dokumentet beskriver hvordan konsernet praktiserer vår rolle som pådriver for grønn omstilling i landbruket. Konsepter, produkter, krav og forventninger er utformet for å sikre bærekraftig utvikling av landbruket i vår region og støtte opp under konsernets ambisjon mot netto null i 2050.

Dokumentet omfatter våre kunder som driver virksomhet i landbruket, og skal gi inspirasjon til andre aktører som ønsker å samarbeide mot den grønne omstillingen for landbruket.

01

Bærekraft integrert i konsernets kjerneprosesser

Konsernet er en av Norges største landbruksbanker og den ledende finansaktøren i vår region. Landbruket er vår nest største bransjeportefølje, og vi ønsker å bidra mer enn som en ren leverandør av kapital. Vi ser oss som en viktig samarbeidspartner for landbruket lokalt, regionalt og nasjonalt, i samarbeid med SpareBank 1 Alliansen og våre produktselskaper.

Et bærekraftig norsk landbruk

Det norske landbruket er hovedsakelig familieeid og har gått i arv gjennom generasjoner. Forvaltertanken er en grunnpilar både for gårdbrukeren og rådgiverne i landbruket: Eiendommen skal overlates i bedre stand enn da man selv overtok den. Som gårdbruker er du ansvarlig for å forvalte gårdens ressurser slik at kommende generasjoner kan fortsette drift og forvaltning. Dette legger grunnlaget for langsiktighet, investeringer og miljøvennlig forvaltning.

Norsk landbruk har alle forutsetninger for å levere klimasmart og bærekraftig mat. Vi har unike og bærekraftige fortrinn som gir et godt grunnlag for fremtidig matproduksjon:

- Lite bruk av antibiotika og kjemikalier
- Ledende i verden på avl og artsutvikling
- Dyrehelse og plantehelse i verdensklasse
- Transparent verdikjede med god sporbarhet og dokumentasjon

Landbruket har også et samfunnsansvar for å produsere trygg og tilstrekkelig mat til befolkningen. Krigen i Ukraina har vist at internasjonal handel kan forstyrres av brudd i forsyningskjedene. Lokal matproduksjon er derfor viktig for nasjonal beredskap og matsikkerhet. Trygg og ren mat er essensielt for folkehelsen.

Landbruket står for omtrent 10 % av fastlandsutslippene i Norge, hovedsakelig fra dyrehold og gjødsling. Det er nødvendig med en omstilling for å redusere klimagassutslipp og fremme en sirkulær økonomi. Gjenbruk, resirkulering og reparasjon av materialer og produkter må gjøres for å minimere avfall. I landbruket kan dette bety å bruke avfall som en ressurs, for eksempel ved kompostering av matavfall til gjødsel eller bruk av biprodukter fra en produksjonsprosess i en annen.

Alle interessenter bør bidra til nødvendig omstilling i landbruket. Det pågår betydelig forskning og utvikling for å sikre bærekraftige løsninger som også kan øke lønnsomheten. For å redusere utslippene må kostholdet bli mer plantebasert, og landbrukets omstilling må følge forbrukertrender. Kjøttproduksjonen som trengs bør komme fra norsk landbruk, da importert kjøtt er et mindre bærekraftig alternativ

Konsernets rolle og ambisjon

Konsernets Rolle i Landbruket

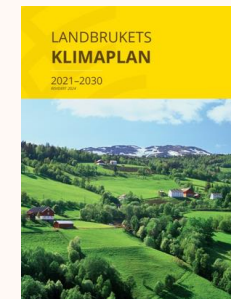
Konsernet er blant de største landbruksbankene i Norge målt i utlånsvolum og er den dominerende finansaktøren for landbruket i vår region. Landbruket utgjør vår nest største bransjeportefølje, noe som gir oss betydelig innflytelse på utviklingen av landbruket i regionen. Vi ønsker å spille en større rolle i utviklingen av landbruket enn å kun være en kapitalleverandør. Vi ser oss som en viktig samarbeidspartner for landbruket både lokalt, regionalt og nasjonalt, gjennom et godt samarbeid med de andre bankene i SpareBank 1 Alliansen.

Grønn Omstilling og Klimaavtalen

Konsernet skal være en pådriver for grønn omstilling i landbruket og støtte Klimaavtalen mellom staten og landbruksorganisasjonene, som har som mål å redusere utslippene fra landbruket med 5 millioner CO₂-ekvivalenter innen 2030. Vi ønsker å bidra til at landbruket når sine mål i Klimaavtalen gjennom gunstig finansiering av tiltak som samsvarer med Landbrukets Klimaplan. Vi skal støtte bærekraftig forvaltning av naturressursene og bærekraftig produksjon på gårdene, og samarbeide med kunder og relevante næringsaktører for å oppnå dette.

Ambisjon om Bærekraftig Rådgivning

Konsernet har som ambisjon å styrke rådgivningen rundt bærekraftige løsninger i landbruket og stimulere til løsninger gjennom gunstig finansiering. På denne måten vil vi oppmuntre våre kunder og forretningsforbindelser til å vurdere hvor bærekraftig deres virksomhet er i dag, og hvordan de kan bli mer bærekraftige. For å realisere dette målbildet samarbeider vi med andre bedrifter og aktører i landbruket.

Landbrukets Klimaplan er en omfattende plan utviklet av Norges Bondelag i samarbeid med Norsk Bonde- og Småbrukarlag og regjeringen. Planen ble vedtatt i 2020 og har som mål å redusere klimagassutslippene fra jordbruket og øke opptaket av karbon i jorda fra 2021 til 2030.

Planens 8 tiltaksområder:

1. Økt produksjon av fornybar energi i landbruket.
2. Økt norskandel i føret til husdyra.
3. Tilpasning til klimaendringer i norsk landbruk.
4. Forbedret dyrehelse og dyrevelferd.
5. Effektiv bruk av gjødsel og jordforbedring.
6. Reduksjon av matsvinn.
7. Økt karbonbinding i jord.
8. Utvikling av klimasmarte teknologier og praksiser.

<https://www.bondelaget.no/>

Bærekraft integrert i konsernets kjerneprosesser

Strategisk nivå

Bærekraft er integrert i Landbrukets styrende dokumenter, som oppdateres årlig. Etter høsten 2024 vil bærekraftsmål bli en del av arbeidsmålene for bank og forsikring, inkludert parametere som volum grønne lån og andel gårdbrukere som bruker klimakalkulator.

Gjeldende styrende dokumenter er:

- Bransjeanalyse Landbruk
- Bærekraftig landbruk (dette dokumentet)
- Sjekkliste konsultering landbruk
- Kredittpolicy Landbruk

Ansvarlig og bærekraftig rådgivning

Målet er ansvarlig og bærekraftig rådgivning for landbrukskunder. Rådgivere skal ha kompetanse til å diskutere strategier og veilede kunder mot bærekraftige løsninger, samt kjenne til relevante lover, forskrifter og standarder som "Kvalitetssystem i landbruket" og Skogbruksplan. Konsernets rådgivere skal være bevisst hjelpe- og varslingsplikten for dyr, i tråd med Lov om dyrevelferd.

Låneprosessen

Prosessen følger kredittpolicy og sjekklister for landbruk, med fokus på økonomisk bærekraft. For kunder med engasjement over 5 millioner kroner gjennomføres ESG-kartlegging.

Forsikring

Fremtind er konsernets forsikringspartner og jobber for bærekraftig verdiskaping med fokus på sirkulær forsikring, klimatilpasning og ESG-rapportering.

Fokusområdene for Fremtinds arbeide med bærekraft er:

- Verdiskaping - ambisjonen om at det ikke skal være en motsetning mellom vekst og utvikling og et bærekraftig fotavtrykk.
- Sirkulær forsikring – forebygging, reparasjon og gjenbruk.
- Rapportering – Fremtind rapporterer på ESG i sin årsrapport.
- Policy og retningslinjer - Fremtind anerkjenner viktigheten av tydelig informasjon og retningslinjer når det gjelder å drive virksomheten på en bærekraftig måte.
- Åpenhetsloven - Fremtind skal ikke bare ivareta menneske- og arbeiderrettigheter i eget selskap men har også et ansvar for å bidra til dette hos alle Fremtinds leverandører og samarbeidspartnere.

Regnskap

Regnskapshuset kan gi råd om klimagassreduksjon ved hjelp av Landbrukets klimakalkulator, med stort potensial for samarbeid innen bærekraftsmål.

02

Påvirkningsstrategier

Påvirkningsstrategiene beskriver metodene og tiltakene som konsernet bruker for å påvirke og støtte sine kunder i å ta bærekraftige valg. Disse strategiene er utformet for å sikre at konsernets aktiviteter og investeringer bidrar til en grønn omstilling og bærekraftig utvikling i landbruket.

Konsernets påvirkningsstrategier

Krav til våre kunder

Konsernet finansierer ikke:

- Oppdyrking av myr uten særskilt godkjenning fra kommunen.
- Skogbruk som ikke overholder Skogbruksloven og ikke har godkjent Skogbruksplan og ikke overholder Forskrift om bærekraftig skogbruk.
- Dyrehold som ikke er i henhold til gjeldende lov- og regelverk
- Dyrehold som ikke følger Mattilsynets råd om import og eksport av dyr, produksjonsdyr, dyretransport og slakting.
- Virksomheter som bryter minimumskriterier for menneskerettigheter, involvert i korrupsjon, hvitvasking mm
- Bruk av Klimakalkulatoren er en forutsetning for å få grønne lån.

Forventninger til våre kunder

- Kundene har en forsvarlig drift som ikke påvirker miljø og klima på en negativ måte (iht. FNs 6 miljømål)
- Kundene har interesse for et bærekraftig landbruk og for hvordan en selv kan være med å bidra til bærekraftig produksjon på eget gårdsbruk.
- Kundene utvikler og vedlikeholder kompetanse om bærekraftig matproduksjon.
- Kundene tar bærekraftige valg i hverdagen i den grad det lar seg gjøre.
- Kundene tenker langsiktig og med vekt på bærekraft ved nye investeringer.
- Kundene bruker Landbrukets Klimakalkulator
 - Beregner egne klimagassutslipp og har en oversikt over de største utslippskildene
 - Utarbeider klimaplan for eget gårdsbruk
 - Deler data med SMN (bankens ønske)
- Kundene har drift som ikke har skadelig påvirkning på våtmark eller sårbare og beskyttede naturområder/verneområder

- Kundene utfører ansvarlig bruk av kjemikalier.
- Kundene håndterer lagring og spredning av husdyrgjødsel på en måte som gir minst mulig gassutslipp og avrenning.
- Kundene utfører forsvarlig håndtering av avfall fra egen drift.
- Kundene unngår uansvarlig bruk av antibiotika.
- Kundene følger internasjonale eller nasjonale retningslinjer for biologisk mangfold og genteknologi

Konsernets støtte til våre kunder for bærekraftig omstilling

- Tilby grønne landbrukslån som finansierer:
 - Tiltak med dokumentert positiv effekt på klima, miljø og/eller dyrevelferd.
 - Tiltak som bygger på tiltakene i Landbrukets klimaplan
 - Omstilling til annen, mer bærekraftig drift og/eller oppgradering til ny bærekraftig teknologi
 - Energiltak
- Kompetente rådgivere som har god kunnskap om:
 - Bærekraftige løsninger for fremtidens landbruk og sirkulærøkonomi i landbruket
 - Landbrukets Klimakalkulator
 - Vurdering av kundens ESG-risiko
 - Fremtidige krav og forventninger kunden bør ta høyde for i dag
- Støtte gjennom Fondet til prosjekt som har som mål å bidra til mer bærekraftig matproduksjon.
- Se på mulighetene for at Regnskapshuset kan tilby rådgivning med bakgrunn i Landbrukets Klimakalkulator.

Konsernets påvirkningsstrategier

Samarbeid med andre aktører

- Samarbeider med Bondelaget lokalt, regionalt og nasjonalt for å hjelpe landbruket å nå sine mål i Klimaplanen.
- Estimering av klimagassutslipp for å skape oppmerksomhet og bevissthet rundt klimagassutslipp i landbruket.
- Banken er en av eierne av Landbrukets dataflyt, og samarbeider med LDF om utvikling av tjenestene som LDF leverer.
- Samarbeider med de andre bankene i Alliansen og med andre banker gjennom Finans Norge for å få felles forståelse og standarder for vurdering av ESG.
- Samarbeider med andre rådgiverinstanser i landbruket, for eksempel Norsk Landbruksrådgivning og Tine Rådgivning, for å motivere bøndene til ta i bruk klimakalkulatoren og til å ta bærekraftige valg for sin drift og produksjon.
- Deltagelse i «Bondens sikkerhetsnett» for å sikre psykisk helse og dyrevelferd.
- Banken har et samarbeid med frittstående energirådgivere og et mer formelt samarbeid med NTE som leverandør av energirådgivning på gårdene og SMN som finansieringspartner.

Eksternt engasjement

- Informere andre rådgivere i landbruket og gårdbrukerne om bankens arbeid med bærekraft i landbruket og forventinger til landbrukskundene.
- Informere andre rådgivere i landbruket, ikke minst byggerådgivere og imek-selgere, om mulighetene for grønne lån.
- Informere om mulighetene for å søke om samfunnsutbytte.

Norges første fôringsforsøk med metanhemmere

22. mai 2023

Kan biflén du spiser bli like klimavennlig som tilbehøret? I dag måtte Landbruks- og matminister Sandra Borch vugg den første fôr-reisjonen til det første norske prosjektet som skal undersøke om det er mulig å få fram kjøtt med betydelig lavere klimaavtrykk.

75 bedriftsledere kurset i bærekraftig vekst

Engasjerte ansatte i Gangstad Gårdsystemer har blitt kåret til årets bærekraftige bedrift i Norge. Dette er et stort og viktig resultat for bedriften og for hele landbruket. Gratulerer med dette store oppnåelse!

Årets bærekraftspris går til Gangstad Gårdsystemer

03

Mål og tiltak

Konsernet skal være en pådriver for grønn omstilling i landbruket og støtte Klimaavtalen mellom staten og landbruksorganisasjonene, som har som mål å redusere utslippene fra landbruket med 5 millioner CO₂-ekvivalenter innen 2030. Konsernet har som ambisjon å styrke rådgivningen rundt bærekraftige løsninger i landbruket og stimulere til løsninger gjennom rådgivning, gunstig finansiering og forsikring.

Klimagassutslipp i landbruksporteføljen

Klimagassutslippene for bankens landbruksportefølje er estimert i tråd med Finans Norge sin «Veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp». Metoden kobler den individuelle bondes faktiske produksjon med utslippsfaktorer, men tar ikke hensyn til bærekraftstiltak innenfor produksjon. Resultatene for egen portefølje per 31.12.2023 vises i øverste tabell til høyre. Estimaten er usikre og historikk kan bli oppdatert for å sikre at rapportert endring over tid best mulig reflekterer faktisk endring i utslipp. Fremover forventer vi at våre kunders bruk av Landbrukets klimakalkulator vil gi oss bedre kvalitet i estimatene.

Landbruksporteføljen er den bransjen med høyest estimerte klimagassutslipp i vår utlånsportefølje. Det meste av utslippene knytter seg til dyrehold (spesielt storfe) og gjødsling. Det er derfor viktig for våre kunder å gjennomføre en tilstrekkelig omstilling, både for egen fremtidig forretningsmodell og for klima. Merk at dette er bruttoutslipp, slik at karbonlagring ikke er inkludert i estimatet.

Landbrukets klimaplan er næringens avtale med staten for reduksjon av klimagassutslipp.

Nederste figur viser planlagt årlig reduksjon fremover. Totalt er ambisjonen en reduksjon på 5 millioner CO₂e fram mot 2030. Karbonlagring gjennom skogdrift er ikke del av klimaplanen. Våre gårdbrukere forvalter store skogsareal og en forbedret forvaltning vil bidra til betydelig karbonlagring.

Konsernet sitt mål for reduserte klimagassutslipp i utlånsporteføljen til landbruk er de samme som næringens egen ambisjon i Landbrukets klimaplan.

Våre viktigste bidrag for grønn omstilling i nærmeste fremtid er*:

- Sørge for at våre rådgivere har kompetanse og kunnskap om bærekraftig landbruk.
- Skape bevissthet hos bøndene og i næringen rundt klimagassutslipp.
- Motivere oppslutningen rundt Klimakalkulatoren og klimaplan.
- Gjøre det lettere å ta grønne valg gjennom vårt tilbud av grønne lån.

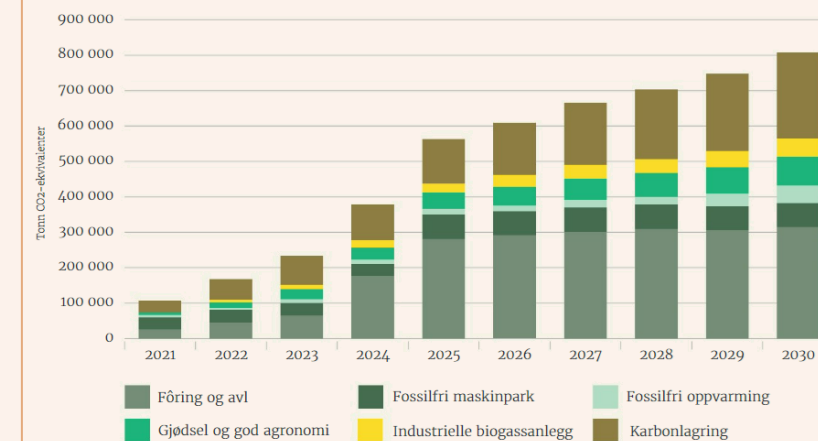
Beregnet utslipp fra bankens portefølje

Aktiviteter	Saldo lån (Mnok)	SMN Scope 3 ¹	Andel utslipp
Drøvtyggere	4.213	327	54 %
Øvrige dyr	649	12	2 %
Dyrking plantebasert	4.895	246	41 %
Annen virksomhet	2.223	18	3 %
Sum	11.980	603	

¹1000 tonn CO₂e

Årlig klimagassreduksjon i Landbrukets klimaplan

Figur 2: Årlig klimagassreduksjon i Landbrukets klimaplan 2021–2030

Landbrukets klimaplan 2021 – 2030 11

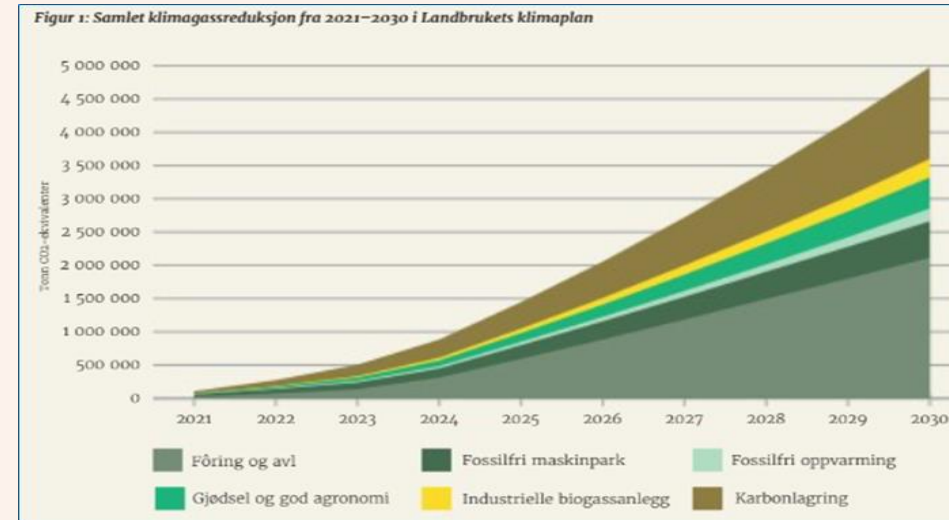
Landbrukets klimaplan gir føringer for bankens arbeid med å bidra til klimagassreduksjon i landbruket

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag inngikk en klimaavtale med regjeringen i 2019. Avtalen forplikter landbruket til å bidra med en akkumulert klimagassreduksjon på 5 mill. tonn CO₂-ekvivalenter fra 2021 til 2030.

Øverste figur til høyre viser en fordeling av klimagassreduksjonen i planen fordelt på type utslipp, mens figuren under viser grad av kontroll banken har til å bidra til å nå målet.

Med utgangspunkt i de 8 hovedtiltakene landbruket selv har satt opp har banken iverksatt aktiviteter og tiltak for å understøtte arbeidet med klimagassreduksjon i landbruket.

På neste side følger en oversikt over bankens bidrag under hver av de 8 hovedtiltakene.

	Andel av reduserte utslipp	Grad av kontroll for SMN	Avhenger av
Føring og avl	42 %	Liten	Forskning på dyrefor og avl
Karbonlagring i jord	29 %	Liten	Bonden selv. Vanskelig å sjekke status.
Gjødning og god agronomi	10 %	Moderat	Bonden selv. Banken finansierer moderne maskiner
Fossilfri maskinpark	10 %	Moderat	Utskiftning av maskinpark tar tid.
Industrielle biogassanlegg	5 %	Moderat	Markedsutvikling (biogassanlegg, fyllestasjoner), statlige støtteordninger og forutsigbarhet. Levering
Fossilfri oppvarming	3 %	Høy	Løsningene er tilgjengelig

Tiltak fra landbruket og bankens bidrag

1. Klimakalkulator på den enkelte gård

Landbrukets mål: alle gårder skal ha tatt i bruk klimakalkulatoren og fått tilbud om klimarådgivning innen 2025.

Bankens bidrag:

- Bidra til interesse og motivasjon til bruk av klimakalkulatoren
- Koble klimatiltak og lønnsomhet
- Regnskapsanalyse og rådgivning basert på resultat i klimakalkulatoren
- Vurdere krav om bruk av klimakalkulatoren i forbindelse med lånesak
- Prosjektet Bærekraftig Bonde i samarbeid med Norsk Landbruksrådgivning og flere.

2. Fôring, avl og friskere dyr

Landbruket gjør: målretta innsats for å bedre grovfôrkvalitet, husdyravl og friskere dyr som gir mindre klimaavtrykk og annen bruk av tilsetningsstoffer i fôr.

Bankens bidrag: medfinansiering av relevante prosjekt, eksempelvis prosjektet SPF-gris i Trøndelag og Grovfôr 2020, samt innføring av gunstig finansiering av Unghøner med ny genteknologi

3. Fossilfri maskinpark

Landbruket gjør: fossil drivstoff erstattes med biodrivstoff eller maskiner som går på elektrisitet, biogass eller hydrogen.

Bankens bidrag: grønne landbrukslån/gunstig finansiering

4. Fossilfri oppvarming

Landbruket gjør: går over til fossilfrie oppvarmingskilder.

Bankens bidrag:

- Grønne landbrukslån (Biogass, solcelle)
- Samarbeid med byggeplanleggere, leverandører og rådgivere - kunnskap og motivasjon

5. Bedre bruk av gjødsel, god agronomi

Landbruket gjør: bedre utnytting av gjødsel, gradvis innfasing av dekke på gjødsellager, biogassanlegg på gård, bedre drenering av jorda

Bankens bidrag:

- Grønne landbrukslån, koble tiltak og lønnsomhet
- Samarbeid med andre rådgivere og -miljø for å bedre kompetanse

6. Husdyrgjødsel råstoff i biogassanlegg

Landbruket gjør: økt bruk av husdyrgjødsel i biogassproduksjon

Bankens bidrag: grønne landbrukslån til biogassanlegg på gårdene

7. Jorda som karbonlager

Landbruket gjør: bruk av fangvekster, biokull og beiting

8. Ny klimateknologi

Landbruket gjør: utvikling og innfasing av ny teknologi

Bankens bidrag:

- Medfinansiering av prosjekter
- Grønne landbrukslån

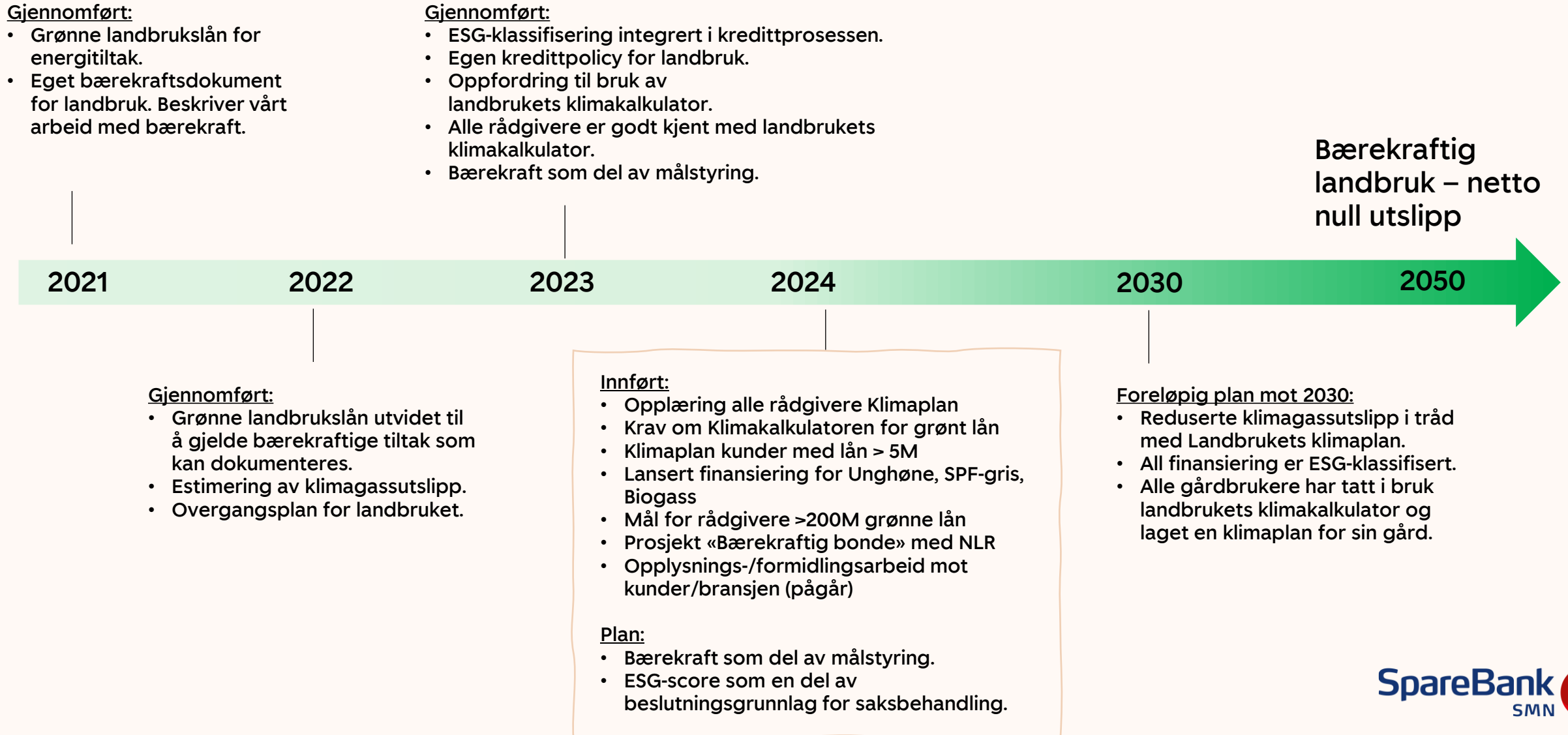
9. Skadeforebyggende tiltak

Landbruket gjør: Fokus på skadeforebyggende og –begrensende tiltak. Herunder sensorteknologi, kan søkes støtte bl.a. hos Bondelaget.

Bankens/forsikringsselskapets bidrag: Ved befaring av gården settes fokus på skadeforebyggende tiltak. Dette understøttes ved å:

- Gi premiereduksjon (sikkerhetsrabatt) for enkelte tiltak.
- Krav for enkelte risikoer.

Tidslinje for gjennomførte og planlagte tiltak

Plan for 2025

Som en del av planarbeidet tar vi mål av oss til å sikre en tettere kobling mellom bankens bidrag og tiltak og mål om reduksjon av klimagassutslipp

Måletta tiltak på kundenivå:

- Definere og implementere dokumentasjonskrav for innvilgelse av grønne lån
- Innføre ESG vurderinger for lån under 5 mill. Kr.
- Innføre ESG-trafikklys i kredittsaker og tydelige regler for behandling av gule og røde saker
- Utvikle løsning for automatisk innhenting av dokumentasjon i kredittsaker

Sammen får vi ting
til å skje